

(๒๒)

คำสั่งศาลรัฐธรรมนูญ

ในพระปรมาภิไธยพระมหากษัตริย์

ศาลรัฐธรรมนูญ

คำสั่งที่ ๖๓/๒๕๖๗

เรื่องพิจารณาที่ ต. ๔๙/๒๕๖๗

วันที่ ๒๒ เดือน ตุลาคม พุทธศักราช ๒๕๖๗

ระหว่าง { นายคงเดชา ชัยรัตน์ ผู้ร้อง
คณะกรรมการการเลือกตั้ง ที่ ๑
เลขาธิการคณะกรรมการการเลือกตั้ง ที่ ๒ ผู้ถูกร้อง

เรื่อง นายคงเดชา ชัยรัตน์ (ผู้ร้อง) ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๓

ข้อเท็จจริงตามคำร้อง คำร้องเพิ่มเติม และเอกสารประกอบคำร้องสรุปได้ว่า นายคงเดชา ชัยรัตน์ (ผู้ร้อง) กล่าวอ้างว่า ผู้ร้องเป็นผู้สมัครรับเลือกเป็นสมาชิกวุฒิสภาตามพระราชกฤษฎีกาให้มีการเลือกสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๖๗ ผู้ร้องได้รับการเลือกเป็นผู้มีสิทธิเลือกระดับประเทศ กลุ่มผู้ประกอบการธุรกิจหรืออาชีพด้านการท่องเที่ยว (กลุ่มที่ ๑๑) ถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพการมีส่วนร่วมทางการเมือง ซึ่งเป็นหลักการพื้นฐานที่สำคัญในการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ทำให้ผู้ร้องได้รับความเดือดร้อนหรือเสียหายโดยมิอาจหลีกเลี่ยงได้ เนื่องจากบทบัญญัติแห่งกฎหมายและการกระทำของคณะกรรมการการเลือกตั้ง (ผู้ถูกร้องที่ ๑) และเลขาธิการคณะกรรมการการเลือกตั้ง (ผู้ถูกร้องที่ ๒) ไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ ทำให้การเลือกสมาชิกวุฒิสภาไม่สุจริตและเที่ยงธรรม ดังนี้

- ๒ -

๑. พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๔๐ วรรคหนึ่ง (๕) มาตรา ๔๑ วรรคหนึ่ง (๕) และมาตรา ๔๒ วรรคหนึ่ง (๕) ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ เนื่องจากไม่เป็นไปตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๗ และไม่สอดคล้องกับพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๙๔ วรรคหนึ่ง (๗) มาตรา ๙๕ วรรคหนึ่ง (๗) และมาตรา ๙๖ วรรคหนึ่ง (๔) ทำให้เกิดการสมยอมในการเลือกสมาชิกวุฒิสภา

๒. ผู้ถูกร้องที่ ๑ และผู้ถูกร้องที่ ๒ จัดให้มีการเลือกสมาชิกวุฒิสภามิได้เป็นไปโดยสุจริตหรือเที่ยงธรรมและไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ ดังนี้

(๑) วิธีการขานคะแนนของผู้ถูกร้องที่ ๑ ตามที่กำหนดไว้ในระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยการเลือกสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๖๗ ข้อ ๑๒๖ มิใช่ใช้วิธีลงคะแนนโดยลับตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๓๓

(๒) ผู้ถูกร้องที่ ๑ อนุญาตให้ผู้สมัครหรือผู้มีสิทธิรับเลือกเป็นสมาชิกวุฒิสภานำเอกสารแนะนำตัวผู้สมัคร (แบบ สว. ๓) เข้าไปในคูหาลงคะแนน ทำให้ผู้สมัครรับเลือกเป็นสมาชิกวุฒิสภาสามารถเขียนข้อมูลต่าง ๆ หรือทำสัญลักษณ์ลงในเอกสารดังกล่าว เป็นการเปิดโอกาสให้สมยอมกันในการเลือกสมาชิกวุฒิสภา

(๓) ผู้ถูกร้องที่ ๑ ไม่ดำเนินการสั่งระงับ ยับยั้ง แก้ไข เปลี่ยนแปลง หรือยกเลิกการเลือกและสั่งให้ดำเนินการเลือกใหม่ ก่อนประกาศผลการเลือกสมาชิกวุฒิสภา กรณีมีเหตุอันควรสงสัยว่าการเลือกมิได้เป็นไปโดยสุจริตหรือเที่ยงธรรมตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๕๙ และไม่พิจารณาคำร้องของผู้ร้องที่คัดค้านว่าการเลือกมิได้เป็นไปโดยสุจริตหรือเที่ยงธรรมและไม่ชอบด้วยกฎหมายตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๖๔

(๔) ผู้ถูกร้องที่ ๒ ให้สัมภาษณ์สื่อมวลชนว่าการสมยอมในการเลือกสมาชิกวุฒิสภาที่ไม่มีการให้ทรัพย์สินสามารถกระทำได้โดยไม่ผิดกฎหมาย เป็นการชี้ให้ผู้มีสิทธิเลือกกระทำผิดกฎหมาย โดยผู้ถูกร้องทั้งสองไม่ได้ดำเนินการใด ๆ เพื่อระงับยับยั้งการกระทำดังกล่าว และปรากฏว่าก่อนถึงวันเลือกสมาชิกวุฒิสภาระดับประเทศ (วันที่ ๒๖ มิถุนายน ๒๕๖๗) มีการรวมตัวของผู้สมัคร

รับเลือกระดับประเทศบางกลุ่มเพื่อตกลงกันกำหนดให้ผู้มีสิทธิเลือกกลุ่มหนึ่งเป็นผู้สมัคร และอีกกลุ่มหนึ่งเป็นผู้ลงคะแนน มีลักษณะเป็นการกีดกันหรือคัดกรองผู้สมัครก่อนวันเลือก

(๕) การดำเนินการของผู้ร้องที่ ๑ ในการรับสมัครสมาชิกวุฒิสภา ณ ที่ว่าการอำเภอหรือสำนักงานเขต มิได้กำหนดให้ผู้สมัครแสดงหลักฐานที่ทำให้เห็นว่าตนเป็นบุคคลผู้มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ ประสบการณ์ อาชีพ ลักษณะ หรือประโยชน์ร่วมกัน หรือทำงานหรือเคยทำงานด้านต่าง ๆ อย่างแท้จริง

ผู้ร้องยื่นคำร้องต่อผู้ตรวจการแผ่นดินและผู้ตรวจการแผ่นดินแจ้งผลการพิจารณาให้ยุติเรื่องเนื่องจากพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๔๐ วรรคหนึ่ง (๕) มาตรา ๔๑ วรรคหนึ่ง (๕) และมาตรา ๔๒ วรรคหนึ่ง (๕) ไม่มีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๗ ที่ผู้ตรวจการแผ่นดินจะเสนอเรื่องพร้อมความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัยตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๒๓ (๑) และเป็นกรณีที่รัฐธรรมนูญหรือกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญได้กำหนดกระบวนการร้องหรือผู้มีสิทธิขอให้ศาลพิจารณาวินิจฉัยไว้เป็นการเฉพาะแล้วตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๔๗ (๒)

ผู้ร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๓ ดังนี้

๑. พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๔๐ วรรคหนึ่ง (๕) มาตรา ๔๑ วรรคหนึ่ง (๕) และมาตรา ๔๒ วรรคหนึ่ง (๕) ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๗

๒. การที่ผู้ร้องที่ ๑ ใช้วิธีขานคะแนนเพื่อนับคะแนนการเลือกสมาชิกวุฒิสภามีใช้วิธีลงคะแนนโดยลับตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๓๓ ไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ

๓. การที่ผู้ร้องที่ ๑ อนุญาตให้ผู้สมัครหรือผู้มีสิทธิเลือกสมาชิกวุฒิสภานำเอกสารแนะนำตัวผู้สมัคร (แบบ สว. ๓) เข้าไปในคูหาลงคะแนน ไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ

๔. การที่ผู้ร้องที่ ๑ ไม่ปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๕๙ ก่อนประกาศผลการเลือกสมาชิกวุฒิสภาในวันที่ ๑๐ กรกฎาคม ๒๕๖๗ ไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ

๕. มีคำสั่งให้กระบวนการเลือกสมาชิกวุฒิสภา ตั้งแต่เริ่มต้นรับสมัครเมื่อวันที่ ๒๐ พฤษภาคม ๒๕๖๗ ถึงวันประกาศผลการเลือกสมาชิกวุฒิสภาเมื่อวันที่ ๑๐ กรกฎาคม ๒๕๖๗ เป็นโมฆะ และมีคำสั่งให้ผู้ถูกร้องทั้งสองจัดให้มีการเลือกสมาชิกวุฒิสภาขึ้นใหม่ โดยให้สมาชิกวุฒิสภาชุดเดิมที่ได้มาจากการสรรหา และแต่งตั้งในวาระเริ่มแรกปฏิบัติหน้าที่ไปพลางก่อนจนกว่าศาลรัฐธรรมนูญจะมีคำวินิจฉัย

๖. กำหนดวิธีการชั่วคราวก่อนการวินิจฉัย โดยมีคำสั่งให้สมาชิกวุฒิสภาทั้งหมดหยุดปฏิบัติหน้าที่ไว้ก่อนเป็นเวลาหกสิบวันนับแต่วันที่ศาลมีคำสั่ง

ประเด็นที่ศาลรัฐธรรมนูญต้องพิจารณาเบื้องต้นมีว่า คำร้องของผู้ร้องต้องด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๓ ที่ศาลรัฐธรรมนูญจะรับไว้พิจารณาวินิจฉัย หรือไม่

รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๓ บัญญัติว่า “บุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญคุ้มครองไว้มีสิทธิยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อมีคำวินิจฉัยว่าการกระทำนั้นขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ” พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๔๖ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “บุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพโดยตรง และได้รับความเดือดร้อนหรือเสียหาย หรืออาจจะเดือดร้อนหรือเสียหายโดยมีอาจหลีกเลี่ยงได้ อันเนื่องจากการถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพนั้น ย่อมมีสิทธิยื่นคำร้องขอให้ศาลพิจารณาวินิจฉัยคดี ตามมาตรา ๗ (๑๑) ได้ โดยจะต้องยื่นคำร้องต่อผู้ตรวจการแผ่นดินเสียก่อน ภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่รู้หรือควรรู้ถึงการถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพดังกล่าว เว้นแต่การละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพนั้นยังคงมีอยู่ ก็ให้ยื่นคำร้องได้ตราบที่การละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพนั้นยังคงมีอยู่ และให้นำความในมาตรา ๔๘ วรรคหนึ่ง และวรรคสอง มาใช้บังคับด้วยโดยอนุโลม โดยต้องยื่นคำร้องต่อศาลภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่ได้รับความเห็นของผู้ตรวจการแผ่นดิน หรือวันที่พ้นกำหนดเวลาที่ผู้ตรวจการแผ่นดินไม่ยื่นคำร้องต่อศาล ตามมาตรา ๔๘ วรรคสอง” วรรคสาม บัญญัติว่า “ในกรณีที่ศาลเห็นว่าคำร้องตามวรรคหนึ่งไม่เป็นสาระ อันควรได้รับการวินิจฉัย ศาลจะไม่รับคำร้องดังกล่าวไว้พิจารณาก็ได้ และถ้าศาลเห็นว่า เป็นกรณีต้องห้าม ตามมาตรา ๔๗ ให้ศาลสั่งไม่รับคำร้องไว้พิจารณา” มาตรา ๔๗ บัญญัติว่า “การใช้สิทธิยื่นคำร้อง ตามมาตรา ๔๖ ต้องเป็นการกระทำที่เป็นการละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพอันเกิดจากการกระทำของหน่วยงานของรัฐ เจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือหน่วยงานซึ่งใช้อำนาจรัฐ และต้องมีใช่เป็นกรณีอย่างหนึ่ง

- ๕ -

อย่างไรก็ดี ดังต่อไปนี้ ... (๒) รัฐธรรมนูญหรือกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญได้กำหนดกระบวนการร้องหรือผู้มีสิทธิขอให้ศาลพิจารณาวินิจฉัยไว้เป็นการเฉพาะแล้ว ...” มาตรา ๔๘ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “ภายใต้บังคับมาตรา ๔๗ ผู้ใดถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญคุ้มครองไว้ ถ้าผู้นั้นเห็นว่าการละเมิดนั้นเป็นผลจากบทบัญญัติแห่งกฎหมายขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ ให้ยื่นคำร้องต่อผู้ตรวจการแผ่นดิน และให้ผู้ตรวจการแผ่นดินพิจารณายื่นคำร้องต่อศาลพร้อมด้วยความเห็นภายในหกสิบวันนับแต่วันที่ได้รับคำร้องจากผู้ร้อง โดยให้ผู้ตรวจการแผ่นดินแจ้งผลการพิจารณาให้ผู้ร้องทราบภายในสิบวันนับแต่วันที่ครบกำหนดเวลาดังกล่าว” วรรคสอง บัญญัติว่า “ในกรณีที่ผู้ตรวจการแผ่นดินไม่ยื่นคำร้องตามวรรคหนึ่ง หรือไม่ยื่นคำร้องภายในกำหนดเวลาตามวรรคหนึ่ง ผู้ถูกละเมิดมีสิทธิยื่นคำร้องโดยตรงต่อศาลได้” วรรคสาม บัญญัติว่า “ให้นำความในวรรคหนึ่งและวรรคสองมาใช้บังคับแก่กรณีผู้ถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพประสงค์จะยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อขอให้ศาลมีคำวินิจฉัยว่าการกระทำนั้นขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญด้วยโดยอนุโลม” และวรรคสี่ บัญญัติว่า “ให้นำความในมาตรา ๔๖ วรรคสองและวรรคสามมาใช้บังคับแก่การยื่นและการพิจารณาคำร้องตามมาตรา ๔๗ ด้วยโดยอนุโลม”

พิจารณาแล้วเห็นว่า ข้อเท็จจริงตามคำร้อง คำร้องเพิ่มเติม และเอกสารประกอบคำร้อง ผู้ร้องกล่าวอ้างว่า พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๔๐ วรรคหนึ่ง (๕) มาตรา ๔๑ วรรคหนึ่ง (๕) และมาตรา ๔๒ วรรคหนึ่ง (๕) ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๗ ซึ่งการยื่นคำร้องตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๓ ต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๔๖ มาตรา ๔๗ และมาตรา ๔๘ แม้ผู้ร้องยื่นคำร้องต่อผู้ตรวจการแผ่นดินและผู้ตรวจการแผ่นดินแจ้งผลการพิจารณาให้ยุติเรื่อง อันทำให้ผู้ร้องมีสิทธิยื่นคำร้องโดยตรงต่อศาลรัฐธรรมนูญก็ตาม แต่เมื่อข้อเท็จจริงตามคำร้อง คำร้องเพิ่มเติม และเอกสารประกอบคำร้องปรากฏว่า ผู้ร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกฎหมาย รัฐธรรมนูญ บัญญัติให้สิทธิไว้เป็นการเฉพาะแล้วตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๒ และมาตรา ๒๓๑ (๑) กรณีไม่เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๔๘ ประกอบมาตรา ๔๗ (๒) ซึ่งมาตรา ๔๖ วรรคสาม

บัญญัติให้ศาลรัฐธรรมนูญสั่งไม่รับคำร้องไว้พิจารณา ดังนั้น ผู้ร้องไม่อาจยื่นคำร้องดังกล่าวตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๓

ส่วนที่ผู้ร้องกล่าวอ้างว่า การกระทำของผู้ถูกร้องทั้งสองในการจัดให้มีการเลือกสมาชิกวุฒิสภามีได้เป็นไปโดยสุจริตหรือเที่ยงธรรมและไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญและกฎหมาย นั้น เป็นกรณีผู้ร้องขอให้ตรวจสอบการจัดให้มีการเลือกสมาชิกวุฒิสภา ซึ่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๖๑ บัญญัติกระบวนการร้องหรือผู้มีสิทธิขอให้ศาลพิจารณาวินิจฉัยไว้เป็นการเฉพาะแล้ว หากผู้ร้องเห็นว่าเป็นการละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพ ผู้ร้องอาจใช้สิทธิตามกระบวนการยุติธรรมต่อศาลอื่นได้ รัฐธรรมนูญหรือกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญได้กำหนดกระบวนการร้องหรือผู้มีสิทธิขอให้ศาลพิจารณาวินิจฉัยไว้เป็นการเฉพาะแล้วตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๔๗ (๒) ซึ่งมาตรา ๔๖ วรรคสาม บัญญัติให้ศาลรัฐธรรมนูญสั่งไม่รับคำร้องไว้พิจารณา ดังนั้น ผู้ร้องไม่อาจยื่นคำร้องดังกล่าวตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๓

อาศัยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น จึงมีคำสั่งไม่รับคำร้องไว้พิจารณาวินิจฉัย เมื่อมีคำสั่งไม่รับคำร้องไว้พิจารณาวินิจฉัยแล้ว คำขออื่นย่อมเป็นอันตกไป

(คำสั่งที่ ๖๓/๒๕๖๗)

(นายปัญญา อุดชาชน)
ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

(นายอุดม สิทธิวิรัชธรรม)
ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

(นายวิรุฬห์ แสงเทียน)
ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

(นายจิรนิติ หะวานนท์)
ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

(นายนภดล เทพพิทักษ์)
ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

(นายบรรจงศักดิ์ วงศ์ปราชญ์)
ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

(นายอุดม รัฐอมฤต)
ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

(นายสุเมธ รอยกุลเจริญ)
ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ